

КЗ «Компаніївський центр дитячої та юнацької творчості»

Усний журнал

«Григорій Сковорода як гасло часу»

Підготувала
керівник гуртка
«Творча майстерня»
Ляшенко О.Г.

2022 р.

Мета. Виховувати почуття національної гідності, патріотизму, а також гордості за найвідданішого Україні і народові митцеві – Григорія Савича Сковороду; осмислено підійти до розуміння тернистого шляху видатного філософа, письменника, просвітителя на благо рідної землі та свого народу; дати можливість вихованцям відчутти себе частинкою свого народу з міцним корінням роду, традицій, звичаїв; отримати естетичне задоволення від прослуханого поетичного твору «Всякому місту – звичай і права ...», цікавих життєвих історій що трапилися зі Г. Сковородою за його життя; замислитись над сенсом людського життя, життєвих цінностей та свого буття; виховувати силу духу, незламність перед важкими життєвими випробуваннями, любов до української мови, культури; розвивати критичне мислення, логіку; сприяти утвердженню стійкої державної позиції.

Обладнання: портрет Г. С. Сковороди, цитати відомого філософа, запис пісні <https://www.youtube.com/watch?v=RZkEPeN4Mvw>

ХІД УСНОГО ЖУРНАЛУ

"Світ ловив мене, та не спіймав"

Ці слова заповів написати на своїй могилі Г. Сковорода – письменник, просвітитель, філософ всього українського народу.

- Який інтригуючий вислів? Кого розумів автор під словом «Світ» і чому він від нього втікав? Хотілося б почути вашу думку. (відповіді вихованців)
- Тож яким був Г. Сковорода? Чому його постать така близька по духу простому народу? Чому навчає нас цей талановитий народний діяч?

Цю завісу ми розкриємо мандруючи сторінками нашого усного журналу «Григорій Сковорода як гасло часу» та прослухає доповіді наших істориків, дослідників, найковців та митців.

Сторінка 1. ЧОРНУХІНСЬКА. ДИТИНСТВО

Історик 1.

Народився 22 листопада(3 грудня)в сотенному містечку Чорнухи Лубенського полку, що нині на Полтавщині у козацькій родині. Батько Сава Сковорода був рядовим козаком, малогрунтовним, у мирний час займався шинкуванням і продажем вина у Чорнухах; помер наприкінці 1730-х або на початку 1740-х рр.

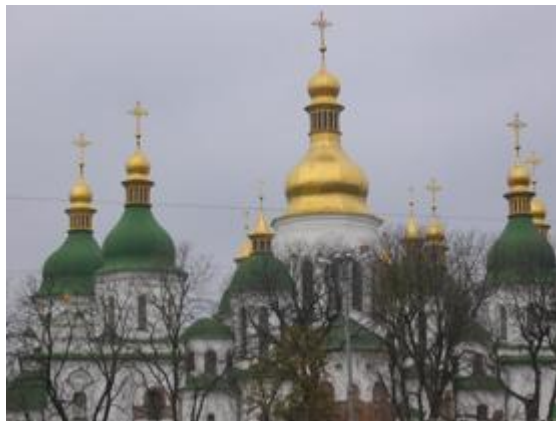
Історик 2.

Мати Пелагея походила зі Шангіреїв, рід яких виводиться з козаків Канівського полку, що мали кримськотатарське походження, вихрещених у часи Хмельниччини.

Григорій мав старшого брата Степана, який здобув освіту у Бреслау.

З дитинства Григорій ріс «чудним» хлопчиком, заглибленим у свої думки, до господарської роботи непридатним. Влітку 1730 його віддали до 4-річної дяківської школи в Чорнухах.

Сторінка 2. КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА. НАВЧАННЯ

Науковець 1.

У серпні 1734 Григорій вступив до Києво-Могилянської академії, яка на той час перебувала на вершині свого розквіту. З перших академічних (ординарних) класів (аналогія, інфима) вивчали руську книжну, польську мови і поступово переходили на латину, яка ставала основною в подальших класах (граматика, синтаксима, поетика й риторика); також вивчали церковнослов'янську.

Науковець 2.

Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку. Крім того, в класах поетики й риторики за бажанням проходили екстраординарні класи грецької, гебрайської та німецької мов. Навчався Грицько дуже добре, багато часу проводив в академічній бібліотеці, опанувавши твори античних авторів. Певний вплив на нього мав викладач екстраординарних класів Симон Тодорський, заняття якого Сковорода відвідував у 1738—1740 роках.

Науковець 3.

Свого часу Тодорський навчався в університеті Галле і був близький до пієтистів. У 1740-му юний Сковорода перейшов до класу філософії, який передбачав 2-річне навчання. Філософію викладав Михайло Козачинський. Філософський курс базувався на інтерпретаторах Арістотеля. Оскільки мав гарний голос і музикальний слух, на початку грудня 1741 року юного Сковороду взяли до Глухівської школи співу, звідки повезли до Петербурзької придворної царської хорової капели. На той час він ще не закінчив курсу філософії. До Петербурга прибув 21 грудня. У придворній капелі виконував партії альту в операх, літургіях, на маскарадах. У той же час, не виключено, писав духовні канти, літургійну музику, наприклад, йому приписували авторство «Іже херувими».

Науковець 4.

Наприкінці серпня 1744 разом з почтом імператриці Єлизавети прибув до Києва. Тут з капели звільнився, можливо, через втрату голосу, отримавши чин «придворного уставника», що дорівнював XIV класові Табеля про ранги і

означав дворянство з титулуванням «ваше благородіє». Не бажаючи прийняти постриг у монахи, повернувся до Києво-Могилянської академії, аби закінчити курс філософії.

Науковець 1.

Життя не пізнаєш, якщо скнітимеш у палатах переконаний Григорій користуючись з нагоди, що генерал-майор Вишневський їхав в Угорщину, поїхав із ним і Сковорода до дяка православної будапештської церкви.

Крім Пешта побачив Прешбург, Відень, Братиславу, Будапешт і інші довколишні місцевості.

Науковець2.

За свідченнями сучасників виходить, що Сковорода перейшов пішки не тільки Угорщину, але й Польщу, Пруссію, Німеччину й північну Італію. Побував в університетах, слухав лекції знаменитих професорів. Пізніше у листі до свого улюбленого учня М.І.Ковалінського він напише: “Загублений той час, який ти не використав на навчання”.

З Європи Сковорода повертався без шеляга в кишені, але сповнений новими знаннями та блискучими ідеями.

Сторінка 3.

«Не той дурний, хто знає... але той, хто знати не хоче.»

Григорій Сковорода .

Дослідник

Складіть крилаті вислови Григорія Сковороди, які не втрачають своєї актуальності вже понад століття. У конвертах знаходяться вислови ,які потрібно скласти і пояснити їх значення для вас.

1. Не за обличчя судить, а за серце.
2. Як ліки не завжди приємні, так і істина буває сувора.

1. Ти не можеш віднайти жодного друга, не нашукавши разом з ним і двох-трьох ворогів.
2. Безумцеві властиво жалкувати за втраченим і не радіти з того, що лишилось.

1. Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю.

2. Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись — значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота — рух душі, а життя — се рух.

1. Якщо любиш прибуток, шукай його пристойним шляхом. Тисяча на те перед тобою благословенних ремесел.

2. Не той дурний, хто не знає... але той, хто знати не хоче.

1. Як хто посіє в юності, так пожне в старості.

2. Роби те, до чого народжений, будь справедливий і миролюбний громадянин, і досить із тебе.

1. Чи не дивина, що один у багатстві бідний, а інший у бідності багатий?

2. Хіба може говорити про біле той, котрому невідоме, що таке чорне?

1. Що вподобав, на те й перетворився.

2. Не шукай щастя за морем.

1. Визначай смак не за шкаралупою, а за ядром.

2. Як нерозумно випрохувати те, чого можеш сам досягти.

Сторінка 4.

«Всякому місту – звичай і права...»

Надаємо слово нашим Митцям.

Митець 1.

До вашої уваги пісня Г. Сковороди «Всякому місту — звичай і права...» читає ... в сучасній обробці.

<https://www.youtube.com/watch?v=RZkEPeN4Mvw>

«Всякому місту — звичай і права...»

Всякому місту – звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю – любов і тепло,
Всяке горло свій смак віднайшло.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Панські Петро для чинів тре кутки,
Федір-купець обдурити прудкий,
Той зводить дім свій на модний манір,
Інший гендлює, візьми перевірі!
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Той безперервно стягає поля,
Сей іноземних заводить телят.
Ті на ловецтво готують собак,
В сих дім, як вулик, гуде від гуляк.
Я ж у полоні нав'язливих дум:
Лише одне непокоїть мій ум.

Ладить юриста на смак свій права,
З диспутів учню тріщить голова,
Тих непокоїть Венерин амур,
Всякому голову крутить свій дур.
В мене ж турботи тільки одні,
Як з ясним розумом вмерти мені.

Знаю, що смерть – як коса замашна,
Навіть царя не обійде вона.
Байдуже смерті, мужик то чи цар, –
Все пожере, як солону пожар.
Хто ж бо зневажить страшну її сталь?
Той, в кого совість, як чистий кришталь...

Митець 2.

Пісня написана у селі Ковраї десь у 1758-1759 рр., коли автор перебував у панському маєтку в ролі вчителя-слуги і пильно придивлявся до життя селян-кріпаків, гостро реагуючи на жорстоке поводження з ними. Проаналізуємо його зміст.

- Про що йде мова в цьому творі?

Митець 3: у пісні «Всякому місту — звичай і права...» автор ставить в один ряд і засуджує здирників і бюрократів, розпусників і пияків, ледарів і підлабузників.

Митець 1: ліричний герой вірша думає не про маєтки й чини, а про те, щоб мати чисту совість, жити мудро й померти з ясним розумом. Перемогти смерть здатна лише людина з чистою совістю й помислами, адже перед смертю всі рівні — і мужик, і цар.

- Чому цей твір набув великої популярності?

Митець 2: проблеми, порушені у творі, були злободенними в той час, а отже, і близькими простолюду, тому вірш «Всякому місту — звичай і права...» зажив великої популярності, ставши народною піснею: відомі понад п'ятдесят її варіантів (а це одна з ознак фольклорного твору). Іван

Котляревський один із варіантів цієї пісні використав як арію возного в п'єсі «Наталка Полтавка».

- Чи буде актуальним цей твір і в наш час?

Митець 1: окрім цього, наше суспільство, як і раніше, має чимало вад, які якраз і засуджуються у творі. Не можна не погодитися із автором, що і сьогодні наш лад - антилюдяний і аморальний. Чимало українців не забувають про те, що таке підлабузництво, пристрасть, жага грошей. Якщо суспільство не зміниться у найближчий час, то твір Г. Сковороди залишатиметься актуальним ще довгі роки.

- Чи поправу назвати цей твір гаслом часу?

Підсумок.

Керівник гуртка: Ще довго дивуватиме подвиг мислителя, що в глуху добу кріпосництва та релігійних забобонів він відважно кинув обвинувачення сильним світу. Закликаючи всіх нас до зміни заради всього світу

Великий філософ обрав шлях втечі від світу зла й досягнення свободи духу. У спокусливі сіті заради великого багатства і панства, заради "лакомства нещасного" Сковорода так і не дався. Тому з повним правом заповідав написати на своїй могилі: "Світ ловив мене, та не спіймав".

Дякуємо за увагу!